

Веселка

журнал для дітей



THE RAINBOW ❖ A Children's Magazine

БЛАГОСЛОВІТЬ!

(Ілюстрація Михайла Дмитренка)

Благослови, небес Владико,
пожертву, чесну і велику,
Народних Лицарів, що в бій
відважно йдуть за нарід свій!
Благослови, Ісусе Христе,
любав до волі, серце чисте —
вони ж ідуть на ворогів
за милих друзів і братів.

Благослови, Пречиста Мати,
зусилля їх тверде, завзяте,
благослови їх рани, біль
і краплі крові серед піль.
Благослови на чесний бій
Героїв, Юрію святий,
і перемогу їм подай
за Нарід свій, за Рідний Край!



Архистратиже Михайле,
Ти відвертай ворожі стріли,
ворожі орди зупиняй,
щоб не топтали Рідний Край!
Охороняй повстанські чати
і військо, вірне та завзяте,
що не здіймас зброї з пліч,
що на сторожі день і ніч.

Благословіть, усі Святії,
Борців тих подвиги й надії
і дайте їм найбільший дар:
проміння волі з-поза хмар,
щоб їх зогріла Божя ласка,
здійснилась Листопаду казка,
щоб звеселіли Київ, Львів
у шумі рідних прапорів.

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

На світлині бачите катедру св. Юра у Львові, побудовану в 1744-64 роках на місці давньої церкви й монастиря ще з княжих часів. Святоюрська



Собор св. Юра у Львові

гора, що височіє над Львовом, була свідком багатьох історичних подій, які відбулися в столиці Західної України. Одною з таких подій була облога Львова козацькою армією гетьмана Богдана Хмельницького, другою — відновлення

української державності в Галичині по довгих роках неволі під пануванням Польщі (1340-1772), а потім Австрії (1772-1918).

Сталося це після того, як Австрія програла першу світову війну, і різні поневолені нею народи заявили свою волю жити незалежним життям.

1-го листопада 1918 року дзвони катедри св. Юра сповістили радісну новину — проголошення незалежної західно-української держави. На вежі львівської ратуші замаяв на листопадовому вітрі український національний прапор. За прикладом Львова пішла вся Галицька Земля.

В обороні відновленої Української Держави та її столиці Львова згинувало багато українських воєнків-стрільців. Їх тіла спочивають на Янівському і Личаківському цвинтарях, у Львові.

У листопаді згадуємо також великого українця — Митрополита Андрея Шептицького, що проживав у Митрополичій палаті на горі св. Юра. Митрополит був великим приятелем українських дітей, зокрема пластової молоді.

День 21-го листопада присвячений пам'яті 359 українських воєнків-героїв, розстріляних більшовиками у 1921 році під містечком Базаром. Ці воєнки попали в большевицький полон під час т. зв. Другого Зимового Походу, що мав на меті визволити Україну з-під червоного окупанта. Цей похід відомий також п. н. Льодового Походу.

Місяць листопад багатий на пам'ятні дні й події з історії українського народу. Не забуваймо їх!



Плаче жовтий ліс листками,
Плаче хмаронька дощем,
Зайчєня малє, без мами
Змєкло, біднє, під кущем.

ЛІСГОПАД

В полі вихри тужно грають
Пісня їх, мов ніч сумна —
Тільки діти не скучають,
Про весну казки читають,
В них у серці все весна.

Мартин і Маргарита КОЛ

Ілюстрація Зєновія ОНИШКЕВИЧА

СУБОТА У БАБУСІ

— Ходи, ходи, Осипку! Я саме думала про тебе. Скинь капелюх, голубе! Дам тобі хліб з мармелядою.

Бабуся ніколи не дозволяла дітям носити капелюха в хаті, бо вірила, що будуть завжди вбогі.

— Що це ти маєш у бутлі? — запитала.

— Пам'ятаєте ту неділю, коли ми їздили до Мейвілл? Пам'ятаєте потік недалеко від шляху? Гляньте, що я там знайшов!

Осипко поставив бутель на кухонному столі.

— Я б хотіла подивитись зблизька! — сказала бабуся, нахилившись. — Покажи мені!

Бутель був до половини наповнений водою, а на верху плавала салямандра. Бабуся випростувалась і склала губи, наче б покушувала щось гірке.

— Осипку, я не скажу твоїй мамі, і ти теж не кажи. Але ти знаєш, що це? Це змія! Якщо б вона тебе вкусила, все твоє тіло відпало б від кости, і не було б більше Осипка. Давай, винесемо її кудись надвір.

— О ні, бабуся! Це не змія, а салямандра, — відповів Осипко. — Ми вчилися про неї в школі на тому тижні. Я занесу її до школи в четвер, коли в нас буде година з природи. Ще одно, бабуся: моя мама знає про це і сказала „гарзд!“

Бабуся на ці слова нічого не відповіла. Осипко подумав собі, що бабуся таки хвилюється. Найкраще буде, якщо він винесе бутель надвір, щоб бабуся на нього не дивилася. Так він і зробив.

Коли вернувся, бабуся злегка гойдалась у кріслі.

— Я хотіла тобі сказати, що тітка Софія перевозиться в суботу на нове мешкання. Всі дорослі будуть їй помагати: твоя мама, і татко, і тітка Стефа з чоловіком, і Бен — усі. Це значить, що я і ти, синку, будемо доглядати дітей. Що ти скажеш на це?

— Мені все одно, бабуся! Я поможу!

Це оповідання з життя перших поселенців-вуглекопів у Пенсильвенії.

— Ти мій золотий синку! Ти завжди помагаєш бабусі. Тепер я піду трохи прасувати, а ти можеш намалювати мені якийсь образок.

Коли Осипко прийшов до бабуні в суботу вранці, тітка Софія та її діти вже тут були.

— Дивіться, хто тут є? — сказала Софія. — Чи ти прийшов помагати мені переселюватися, чи помагати бабусі?

— Я прийшов помагати бабусі, — сказав трохи засоромлений хлопець.

— Гарзд, ходи сюди! Чи твоя мама вже готова? Це ж уже восьма тридцять.

— Ось вона вже йде, тітко Софійко! — відповів Осипко.

Він бачив, як його батьки переходили подвір'я.

— Ждемо, мамо, — вигукнула Софія в сторону кухонних сходів.

Потім, звернувшись до своїх дітей, сказала:

— Будьте чемні, чуєте? Робіть те, що вам бабуся скаже.

Коли діти попоїли, бабуся повела їх на горішній поверх застелити ліжка і прибрати кімнати. Останньою була бабусина кімната. В ній стояло велике старомодне мосяжеве ліжко. Підлога була вкрита лінолеумом. Кімната була дуже сонячна.

— Тепер я знаю, що будемо робити, — сказала бабуся. — Давайте будемо нанизувати гудзики. Кожний буде низати інші гудзики. Осипку, ти нанизуй всі великі, чорні і брунатні. Ти, Славцю, помагай трішки своєму братові. Добре? Гарна дівчинка! Марусю, ти нанизуй всі маленькі, білі, а ти, Ангелінко, помагай сестрі. Я буду низати червоні.

Всі сіли кругом на ліжку, і бабуся висипала гудзики з сірого череп'яного глека в середину кола. Тут всуміш з гудзиками був бабусин клубок шнурка і ножиці. Незабаром усі робили свою роботу.

— Бабусю, розкажіть нам історію про те, як



приїздили цигани, — сказала Маруся, не підносячи голови.

— Гаразд. А ти, Ангелинко, сядь пристойно і стягни вниз сукенку. Гарна дівчинка! Ох, що б я робила без моїх малих внучаток! Здається, я плакала б цілий день.

Ангелинка сиділа, тісно обгорнувши сукенку кругом кісток, і чекала на розповідь.

— В „старім краю” ми мали невеличке господарство, — почала бабуса. — Ми не були заможні. Наш батько помер, а мама та тітка Фрасина і я мусіли все робити самі. Мала Марійка сиділа вдома, Левко ще був немовлятком. Боже, як було вітряно і холодно! Ми мали худібку — корову, коня, дві свині, кілька кроликів — було багато роботи.

Осипко низав весь час гудзики, але Слава більше не помагала. Вона разом з іншими дітьми слухала оповідання бабусі.

— Розкажіть нам про циганів! — пригадала бабусі.

— Гаразд, моя рибко! До нашого села не раз приїжджали цигани. Їхали вони трьома або чотирма возами. Їх провідником був Михайло, чоловік великий і грубий. Вони знали про нас і про те, що наш тато помер. Раз вони прийшли і запитали: „Чим можемо вам допомогти? Погодувати свиней і щонебудь інше”. Наша мама починала плакати і казала до мене і до Фрасинки: „Ідіть надвір і пильнуйте всього. Але, як можливо було пильнувати? Цигани були, як павуки. Вони відчиняли всі двері, нищпорили всюди, і не можна було нічого сказати. Те саме було в хаті: циганки никали по всіх шухлядах, заглядали в мисники — і що можна було на те порадити?”

Діти з запертим віддихом слухали бабусино розповіді. Навіть Осипко перестав низати гудзики.

— А Михайло, великий грубий циган, усміхався і говорив: „Не хвилюйся, мама! Скажи лише, чого собі бажаєш, а ми це зробимо”. А бідолашна Марія заглядала з-поза печі.

— А це хто? Чому вона за пічкою? — питав Михайло.

Мама казала йому, що Марія — це найменша дівчинка і що вона має нарост на плечі. Мама натирала його жиром, завивала ганчіркою і наказувала сидіти на печі, бо там тепло. Ми не мали лікарів, як тут, в Америці.

— Не журіться, мама, — казав Михайло, — все буде гаразд.

— Ангелинко, не сси свого гарного мізинця! Дивись, який він поморщений. А що це на твоєму нігтеві? — перервала бабуса розповідь.

— Моя мама намазала його ляком до нігтів, щоб я не вкладала пальця в уста, — відповіла Ангелинка.

— Гаразд, старайся робити те, що вона каже. Вона знає найкраще і тебе найбільше любить.

Ангелинка сиділа, тримаючи руки за спиною.

— Чому не сядеш тут, коло мене? — сказала бабуса. — Я тебе трішки потримаю.

Ангелинка пригорнулася до бабусі, забула про свій поморщений палець і втупила очі в Осипове обличчя.

— Просимо, розказуйте далі, бабусю, — просила Ангелина.

Врешті, поки цигани відїхали, — продовжувала бабуса, — їх провідник звик казати: „Тепер принеси найкращу скатерть і простели на підлозі!” Мама квалливо добула скатерть. „Тепер поклади на скатерть буханець хліба”. Мама швидко і це зробила. „А тепер поклади одну сукенку”. Мама і це зробила. „А тепер наповни цю бляшанку зерном”. Мама зробила. Врешті він сказав: „Принеси гроші”.

Мама почала плакати, бо не хотіла, щоб цигани знали, де були гроші. А Михайло казав: „Не плач, мама, це остання річ, що маєш зробити. Як покладеш гроші на верху, я згорну скатерть і занесу до свого воза. З нею я заберу геть усі ваші турботи, і злидні, і недуги на цілий рік. А нарік я знов повернуся”...

Я спостерігала все знадвору. Наша мама поклала гроші на купу. А тітка Фрасина щораз більше сердилася. Коли циган схилювся, щоб згорнути скатерть, вона вхопила мітлу і вдарила його ззаду.

Бабуся перестала нанизувати гудзики і зробила смішну гримасу кутиком уст.

Циган гримав: „Мама, що робить ваша дівчина? Ми сюди прийшли допомогти вам, а як ви нас приймаєте? Побачите, що Бог вас покарає!” А Фрасина не переставала частувати його мітлою. Я чула крик у хаті, але не бачила нічого. Тоді Фрасина прибігла до дверей і гукнула: „Антосю, спусти пса!”

Бабуся голосно сміялася, пригадуючи минуле.

— Справді, було дуже смішно. Великий грубий циган намагався втікати до свого воза зі скатертю, а за ним гнався пес і тітка Фрасина з віником.

Діти почали теж сміятися.

— Зав'яжіть вузлик на своїх разках і припиніть роботу, сказала бабуся.

— Бабусю, чи ваша мала сестра видужала? — запитала Маруся.

— Ні, вона померла, рибко, — сказала сумно бабуся. — Вона тепер у раї.

— А я маю „бубу” на плечі, бабусю, — сказала Ангеліна. Вона була горда, що всі нею зацікавилися.

— Хай подивлюся, — відповіла бабуся. — Ні, ні, то незначна задряпина. Відкладім гудзики набік і ходім униз приготувати полуденок.

Після обіду бабуся добула скирту старих журналів і каталогів.

— А де мої ножиці? — спитала вона ніби до себе. — О, я знаю, на горі. Осипку, піди до моєї кімнати і в глеку на гудзики є ножиці. принеси мені, прошу. Пам'ятай, неси їх вістрям униз і не біжи!

Коли Осипко вернувся, діти сиділи кругом кухонного стола, а бабуся мішала муку з водою в мисці.

— Ось що будемо робити! Ви всі маєте по шматку паперу. Будемо робити дім. Кожне з вас зробить іншу кімнату. Осипку, ти можеш зробити кухню. Переглянь усі сторінки.

Вона поволі перегортала сторінки якогось журналу.

— Якщо знайдете образок печі, мисника чи стола, то виріжте ножицями. Тоді намастіть зворотну сторону образка клеєм і притисніть до паперу. Кожне хай бере журнал, і починаймо.

— Я робитиму теж кухню, — сказала Маруся.

— Ти можеш робити спальню, або вітальню, або їдальню, або підвал, — сказала їй бабуся. — І не

забудь про маму, тата, дітей, кота, канарка. Вони також потребують кімнат для себе.

Кухня наповнилася гомоном. Діти перегортали журнали. Незабаром підлога вкрилася вирізками з журналів. Миска з клеєм спорожнілася, і бабуся зварила ще трохи клею.

— Бабусю, дивіться на мою кімнату! Вона скінчена.

— Моя також готова, бабусю!

Бабуся ходила від дитини до дитини і подивлялася їх працю.

— Помийте руки і приберіть кухню. Коли ваші батьки прийдуть, покажемо їм, що ми зробили. Це буде для них несподіванка. Осипку, котра година?

— За п'ятнадцять четверта, бабусю!

— Краще починаймо готувати вечерю. Незабаром вернуться всі наші і побачать, що ми сидимо в кухні на плиті без вечері.

Зготувили вечерю, з'їли, а про тітку Софію і перевізників не було чутки.

Після вечері бабуся вже не знала, що далі робити, спровадила всіх дітей до їдальні слухати бабусиною грамофону. Були тут жваві танцювальні мелодії з платівок із співом дівчат і врешті бабусина улюблена платівка „Весна в Скелястих горах”. Коли діти тричі вислухали „Весну”, бабуся запитала:

— Хто хоче, щоб забавитись „Хто мене любить?” Гаразд, відсуньте всі крісла від стіни.

Гра була нескладна. Одна особа стає коло стіни з розпростертими раменами в формі хреста. Всі інші стають рядом лицем до неї. Тоді особа з-під стіни питає: „Хто мене любить?” Всі інші з сміхом кидаються з відкритими раменами і з окликом „Я тебе люблю!”

Кожне з нас мало нагоду стояти під стіною. Врешті прийшла черга на бабусю. Вона обіймала всіх. Осипко почув, що щось потекло по його обличчі. Він побачив, що бабуся плаче. Це не тривало довго, але сльози були справжні. Ця дитяча гра зробила на Осипка велике враження; так завжди було, коли він був у церкві і немов очікував, що вмираючий Христос підійме голову, гляне на вірних і питає: „Хто мене любить?”. Осипко усміхався, уявляючи собі, що всі молільники спішать до Христових обіймів з окликом: „Я! Я! Я тебе люблю! І я, і я!”

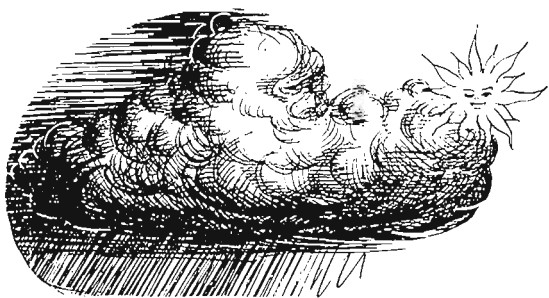
Було пізно, коли тітка Софія й інші вернулися, і всі стояли в кухні в плащах.

Може б ти переночувала в нас, Софіє? Маємо місце. Ангеліна заснула, — сказала бабуся.

Осипко стояв у теплій кухні і притискав холодну батьківську руку до своєї щоки. Осипкові здавалося, що, коли б загубив батька між людьми, то відшукав би його по запаху руки.

— Гей, Осипку, я допоможу тобі надягти рукавиці, — сказала бабуся. Помагаючи, вона втиснула йому в руку дзвінку монету. Осипко намагався всунути її знову в бабусину кишеню, але не міг. Бабуся хотіла, щоб прийняв цей дарунок.

НЕБЕСНА ТЕЛЕВІЗІЯ



— А нуте, дітки, біжіть на двір. Сьогодні такий гарний сонячний день, а небо чудове. Хмарки пливуть по ньому і уявляють собою різні образки, кращі ніж у вашій телевізії.

Так зверталась бабуня до дітей. І дійсно, небо було того дня виняткове, яке рідко коли тут можна побачити. Звичайно воно засноване мрякою, димами з міських димарів і не має тої краси, що в Україні. Люди, що жили в Україні, пам'ятають чар української природи. Коли ще були дітьми, бігли на луки, лягали горілиць на зелену траву і дивились на небо, вишукуючи між хмарками різні образки, постаті чи голови людей, звірів і под. Це була для них своєрідна телевізія. Хмарки рухались, змінювали форму і уявлені образи змінювались.

Оце з великого волохатого пса робиться щось інше, якесь страшне обличчя з бородою і вишкіреними зубами.. Ніби хоче з'їсти, але не встигає, бо в ту ж мить вітер подув, і хмарка знов міняє свою форму. Вже з'являється гарна тендітна панночка в мережаній бальовій білій суконці. Вона ніби усміхається, простягає руки, мов би хотіла йти в танець, але... знову картина рухається, і вже на її місці з'являється якась потвора, ніби змій, що колись у давнину з'їдав дівчат і якого наш сильний і сміливий Кирило Кожум'яка забив. Цей змій, лупає на всі боки очима, виставивши язика, шукає, щоб щось проковтнути. Але тут пропливла нова хмарка, ніби якийсь юнак, і потвора зникає.

Так можна годинами оглядати небо, читаючи між хмарками різні історії. Це буде куди краще і здоровіше, ніж висиджувати в хаті при телевізорі з усякими кримінальними подіями.

Діти послуухались бабуні і побігли до парку дивитись на небо — ту небесну телевізію.

— Завтра, після богослуження, прийдіть усі до мене на обід. А тепер, дітоньки, ідіть додому спати. До побачення, до завтра!

Поки Осип заснув тієї ночі, він лежав у ліжку і тримав бабусину монету. Він вирішив, що, коли стане дорослим і дістане працю, перший свій чек з заробітною платнею дасть бабусі. так вона дізнається, що він пам'ятає про неї.

БІЛОЧКА

Якось з лісу в нашу хату
Білка вскочила хвостата,
Сіла у кутку тихенько,
Лапку простягла пухленьку,
Наче мовити хотіла:
„Я давненько вже не їла!
На горішки — неврожай,
Дай горішка, швидше дай!”
— Знаю, нам лісник знайомий,
(Вчора бачили його ми),
Говорив: „Харчу для білок
В цьому році не вродило”.



Я узяв горішків з шафки,
Білці всипав їх у лапки,
Білка хвостиком майнула,
У вікно мерщій стрибнула.
З того часу, нам на втіху,
Білка ходить по горіхи,
Знає, хитра, що дістане
В нас горішки невостанне.

Білка — вивірка; лісник — forester; неврожай — poor crop; хитрий — sly, cunning; невостанне — not the last.



Пояснення-словничок: **бутель** — large bottle; **змія** — snake; **мосьяжевий** — зроблений з мосьяжу (метал); **низати, на- низувати** — to string, to thread; **глек** — pitcher, jug; **кубук** — ball, clew; **циган** — gipsy; **никати** — тут: розшукувати чогонебудь; **на- ріст** — growth; **ніготь** — nail; **ганчірка** — rag; **скатерть** — table- cloth; **нарік** — в наступному році; **разок** — string (напр., разок ко- рапі); **задряпина** — невеличка ранка на шкірі; **скирта** — тут: купа; **клей** — glue; **підвал** — basement; **плита** — тут: kitchen- range; **платівка** — record; **дзвінка монета** — дрібний металевий ріш (coin, hard cash).



ЯК БУЙВІЛ І ЧАПЛЯ ЗАКЛАДАЛИСЯ

(Ілюстрація Яреми Козака)

На березі моря стрінулися давні знайомі — буйвіл і чапля. Привіталися. Буйвіл каже:

— Ну, що будемо робити? Сьогодні надворі спека, і дуже хочеться пити. Побиймося об заклад, хто вип'є більше води з моря: я чи ти?

— Заложімся! — каже чапля. — Але не пиймо разом. Спершу пий ти, а потім я.

— Мені все одно! — відповів буйвіл. — Почну я.

В той час був приплив моря. Буйвіл, що народився на степах, не знав, що таке приплив чи відплив моря. Він прийшов до води і пив...пив...пив...

Чапля стояла збоку й усміхалася.

— Чого ти смієшся? — питає буйвіл.

— Я дивуюся, як багато ти випив води. Я боюся, що ти виграєш заклад.

— Певно, що так! — сказав гордо буйвіл.

Нарешті він почув, що більш уже випити не може. Його черево стало таке повне, мов бочка. Буйвол ліг у прибережних кущах і постогнував.

— Тепер пий ти! — сказав на силу до чаплі.

Чапля на те:

— Ти так обпився, що мусиш кілька годин полежати. Тобі було б дуже нездорово стояти на березі й дивитись, як я буду пити. Ти краще лежма дивись на мене з-під куща, а я буду пити дуже по-маленьку.

Буйвіл згодився. Чапля пішла на берег,

занурила дзьоб у воду і вдавала, що п'є. Вона чекала на відплив моря. Незабаром море стало відпливати від берега. В міру того, як відпливало море, чапля йшла за водою, залишаючи за собою сліди на піску та намулі.

Нарешті буйвіл підвівся. підійшов до берега, став і здивувався.

— Чапле, ти все ще п'єш?

— Я п'ю потрошечки. Але дивись, скільки я вже моря випила!

Буйвіл дивиться і з дива не сходить. Справді, як багато води з моря поділося! Ось він пив воду на камені, що лежав коло самої води. А тепер цей камінь лежить оподалік від води, навіть піна на ньому не бризне...

Чапля вдала, що випила останній ковток води, підняла голову і каже:

— Хто ж виграв заклад?

— Ти виграла! — відповів буйвіл, спустивши голову. — Але, я не можу зрозуміти: чому ти стільки води з моря випила, а шлунок у тебе ні трохи не набубнявів.

Михайло Маморський

Пояснення-сповничок: **закладатися**, **побити об заклад** — to wager, to bet; **відплив** (моря) — tides; **черево** — живіт (abdomen); **бочка** (велика) — puncheon; **насилу** — ледве — (hardly); **пєжма** — lying; **намул** — silt, slime; **ковток** — gulf; **бризнати** — to splash; **набубнявити** — напухати (to swell).

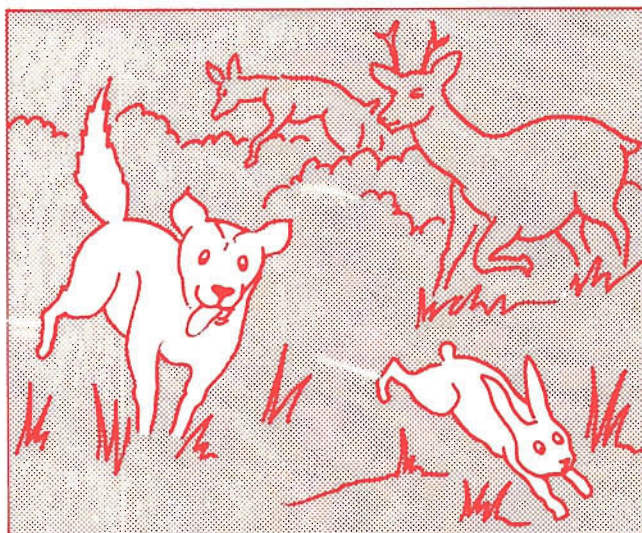
Веселик-Лясе



Лясь-Веселик в теплій хаті
Взявся книжечку читати,

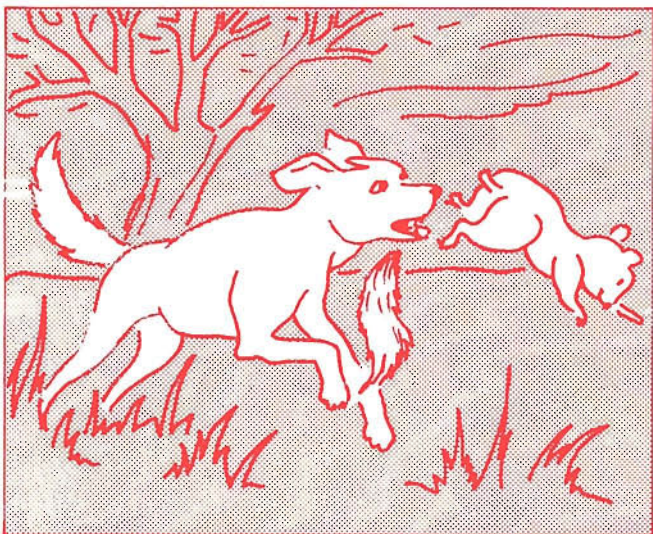
Чує — хто це там скавчить? —
Пес намоклий, весь дрижить.

Просить Ляся пес Кудлай:
— Нагодуй, не проганяй!



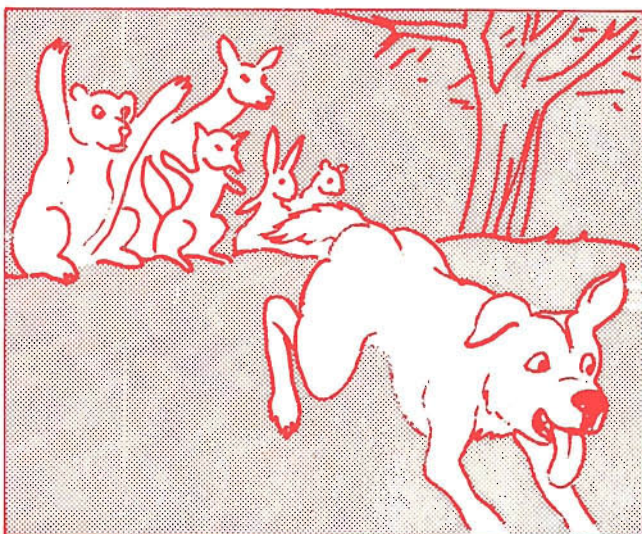
Я на волі хочу жити,
Із звірятами дружити...

В Ляся пес зажив на славу,
Став зухвалий, ситий, бравий,
Гавкіт чути на весь ліс, —
Розігнав зайців і кіз,



Бо у нього злюща вдача,
Звичка напасна, собача.

В лісі він біди накоїв,
День і ніч — нема спокою, —
Лисеняток налякав,
В білки хвостик відірвав.



Тут лисиця-попотуха
Наробила в лісі руху:

— Всі на битву! В нашім борі
Оселився лютый ворог!
Пес — у ноги! Лясь і звірі
Знов живуть у згоді й мирі.

На славу — тут: на добре собі життя; коза — тут: сарна; накоїти — наробити

СКРИПОЧКА ТАМАРИ

Коли Тамара мала вже чотири роки, мама пішла з нею на концерт симфонічної оркестри. На залі було також дуже багато інших дітей.

Концерт Тамарі дуже сподобався. Особливо сподобалась їй молода пані в довгій сукні. Пані стояла на самому переді і грала на скрипці. Недалеко від неї був також пан у чорному одязі. Пан був звернений обличчям до оркестри. „Це диригент”, — сказала тихенько мама. Але на нього Тамара не звертала більшої уваги. Вся її увага була звернена на гарну пані і скрипку в її руках, від якої Тамара не могла відірвати очей.

Це правда, що Тамара часто чула гру скрипки на платівках, які татко купував мамі. Але оце вперше вона бачила справжню скрипку так близько.

Після концерту мама попровадила Тамару на сцену, де вона побачила також різні інші інструменти.

Вночі Тамарі снилось, що гарна фея принесла їй маленьку скрипочку і, поцілувавши її личко, сказала: „Ось тобі дарунок від мене; але пам'ятай, що скрипочка — це не забавка. На скрипці треба тобі багато грати і вчитись, щоб ти також колись могла виступати з оркестрою на сцені”. „Я буду, я буду”, — запевнила Тамара і з великої радості прокинулася.

Але скрипочки біля неї не було, і Тамара з плачем побігла до мами. Спочатку взагалі тяжко було мамі довідатись, що сталося. Аж коли Тамара трохи заспокоїлась, вона розказала мамі про дарунок гарної феї, що десь пропав. Мама приголубила доню і вияснила, що це був тільки гарний сон.

Того дня Тамара бавилась різними забавками, складала слова із кубиків і разом з мамою читала книжечку „Тут і там”, яку дуже любила. Її привезла бабуся із Канади. Але весь день не покидала її думка про маленьку скрипочку.

Як тільки приїхав із праці татко, вона його міцно поцілувала і розказала про фею і про скрипочку. Умістившись вигідно на таткових колінах, Тамара, усміхаючись мило, просила його: „Татку, купи мені скрипочку, таку маленьку як та, яку мені дала гарна фея тоді, коли я спала.

„Така мала скрипка багато коштує, а ти по кількох днях кинеш її в кут і забудеш про неї”, — сказав усміхаючись татко.

„О ні, ні, я буду її любити і буду кожного дня грати на ній” — запевняла Тамара. Вона так просила, що врешті татко вирішив замовити скрипку.

І одного дня прийшов пакунок, який мама уважно відчинила. В ньому була маленька і дуже гарна скрипочка, на яку Тамара так довго чекала.

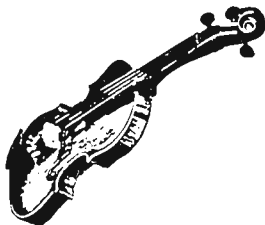
Кілька днів пізніше мама повезла Тамару до вчительки, яка показала, як тримати скрипку і смичок та як грати на порожніх струнах. Від того часу кожного тижня відбувалось таке навчання, а час від часу приходили там також інші діти, і всі вони грали разом такі самі арії.

Скоро проминув рік, і ось Тамарі трапилась нагода грати на дитячому концерті на пошану Тараса Шевченка. А кілька місяців пізніше вона заграла три короткі композиції для дітей публічної школи. Приємно було Тамарі, що її гра сподобалась малим слухачам. Приємно було також, що приятелі татка і мами хвалили її за те, що вона кожного дня вправляє і вивчає все нові арії та вправи.

Тамара скоро вже буде мати шість років. Вона ходить до другої класи рідної суботньої школи і дуже любить читати українські книжечки, а особливо „Ходить зі мною” (із серії книжок Ксені Турко), де так гарно написано про Анну Ярославну, королеву Франції. Залюбки прочитує вона також казки Романа Завадовича, „Лиса Микиту” Івана Франка, а також інші казки, що їх часто купують мама і татко, щоб Тамарі зробити гарну несподіванку.

Тамара має досить часу, щоб також малювати і побавитись іграшками. Але це вона робить вже після того, як пограє на своїй улюбленій скрипочці. Може вона стане колись славною артисткою? Чому б ні?

Пояснення-словничок: **симфонічна оркестра** — оркестра з багатьох співзвучних інструментів; **фея** — казкова жіноча істота, що володіє надприродною силою (fairy); **кубики** — маленькі чотиригранні дерев'яні іграшки для складання слів, образків, загадок тощо (small cube shaped block, brick); **арія** — музичний твір на один голос або інструмент (aria); **приголубити** — пригорнути до себе (to pet).



Я ВЖЕ МАЮ СКРИПОЧКУ



Я вже маю скрипочку маленьку
І на струнах граю помаленьку,
Помаленьку-потихеньку граю,
Пальцями о-так перебираю.

Через місяць гратиму скоріше,
Через два — сміліше, голосніше,
Через три — читатиму вже ноти,
Як візьмуся пильно до роботи.

Через рік отутечки в світлиці
Дам концерт для песика і киці —
Хай же знають друзі пелехаті,
Що артиста мають вже у хаті!

РОМКОВІ СТРАХИ

Вранці Ромко сестрі розказав,
Як учора страху він набрався:
Тільки сонце впірнуло у став,
Тільки присмерк у хату закрався,
По кутах вмить з'явилися діди —
Такі чорні у довгих кожухах,
І подібні зовсім до... „біді”,
Як я чув від старого Андруха.

Потім вийшли зі своїх кутків
Такі дужі, страшні, головаті,
З їхніх чорних борід та й від брів
Чорна сажа курилась по хаті.

Заколтіли і стіни і піч —
А дідища спроквола, ліниво
Довго-довго весь вечір і ніч
Так хитались направо, наліво.

Засміялася Катря тоді:
„Не будь, Ромку, такий легковірний!
Це не була „біда”, а лиш тінь,
І не сажа, а присмерк вечірній.

Ти у „біді” і „мари” не вір,
Їх немає зовсім поміж нами —
І не бійся сам вийти надвір,
Коли нічка в віконце загляне.

Лиш поганих людей бережись,
Злих приятелів, злої підмови,
На їх любе слівце не ловись,
Наче пструг, що рибак його ловить.

Добрим друзям ти руку подай,
Добрий приклад від них ти бери,
А від злих відвертайся, утікай,
Ось це справжні є — „біді” і „мари”.

Ромко віри відразу не дав,
Прийде вечір — в кутках він бушує,
І за двері в сімки заглядав,
Чи „біда” там яка не чатує.

Ні, нічого нема! Страх на бік!
Страхопудом він бути не хоче!
З нього мужній буде чоловік,
Що коліном „біду” притолочить.

Р о л я н и к
„Світ Дитини” 1938

Став — pond; присмерк — сутінки — twilight; брови (под. мн брів) — brows; сажа — soot; заколтіти — to smoke; спроквола — поволі; мара — привід; підмова (на злий учинок) — stimulation; пструг — форель — trout; бушувати — шукати; страхопуд — тут: боягуз — coward; притолочити — притоптувати — to tread down.

ЯК ЦИГАН СТАВ НАШИМ ПРИЯТЕЛЕМ

— У нашім місті багато недобрих людей, — говорив мій старший брат Петро. — Беруть до своїх домів малих песенят для забави дітям, а коли таке песеня підросте, то виганяють його на вулицю.

— Тому так багато нужденних голодних псів тиняється по вулицях, завулках і смітниках, шукаючи поживи, — додала мама.

Наша матуся була милосердна. Вона дуже жаліла не тільки людей, а й тварин, що терпіли від якогось лиха. Я не раз бачив, як вона виносила на завулок мисочку з рештками їжі і ставила їх коло ґаражу.

— Вчора, — розповідав Петро, — я бачив коло нашого ґаражу дуже худого пса. Був чорний з білими і бронзовими латками, на зріст ні великий, ні малий. Я кликав його до себе, показував мисочку (вона, щоправда, була тоді порожня), але він загавкав на мене й побіг геть.

— Кажеш, чорний з білими і бронзовими латками? — запитала мама.

— Я йому вже кілька разів виносила їсти, бо він час від часу приходить на наш завулок. На мене він не гавкає, а навпаки — махає хвостом і так приязно дивиться на мене, мов би хотів сказати: „Дякую вам, я хотів би мати таку господиню”.

На другий день уранці я взяв мисочку і вийшов до хвіртки на завулку. Пес уже там був, видно, запам'ятав собі, що там деколи можна застати трохи їжі. Побачивши мене, пес загавкав неприязно і втік.

— Це поганий псисько, — сказав я мамі і братові, — до того ж і невдячний. Ти йому несеш їсти, а він на тебе гавкає. Більше нічого я йому не винесу!..

— Я також ні! — додав Петро.

— Стривайте! — на те мама. — мусить бути якась причина, чому до вас обох він виявляє неприхильність, а до мене ласкавий. Я думаю, що якийсь хлопчисько заподіяв йому кривду. Таке буває. Тому пес не має довір'я до хлопців.

— Ну, то що з ним робити? — запитав я. — увесь час отут годувати його не можемо. Його треба відвезти до товариства охорони над тваринами, — відповів Петро.

— Та як його відвезти, коли він до мене, ні до тебе не підійде, ні не дозволить до себе підійти?

— Я спробую заманити його до ґаражу, — сказала мама. — Мені жалко його. Правда, що годувати його на завулку довго не можемо: бувають бурі, сльоти, потім прийдуть холоди... Тварина не витримає такого життя...

— Добре! — вигукнув Петро, а я потакнув. — Коли він буде в ґаражі, то доставити його до при-



тулку тварин не так важко. Можемо викликати телефоном звідти авто.

На другий день Циган (так ми його позаочно назвали) не показався, і мама даремно чекала на нього біля відчинених дверей ґаражу. Кудись він бідний, помандрував, шукаючи їжі. Але надвечір третього дня після нашої розмови він знову з'явився на завулку. Видно, був дуже голодний, бо жадібно дивився на мисочку в маминих руках і замахав хвостом, коли мама до нього ласкаво відізналася.

Мама стояла з простягнутою рукою, але не ставила мисочки на землю. Циган підійшов обережно, але було видно, що мав до неї довір'я. Мама поволі крок за кроком відступала до ґаражу, а Циган ішов за нею і облизувався. Ось вони вже в ґаражі. Мама поставила мисочку на цементовій долівці. Циган підбіг і почав жадібно їсти. Це було тепер для нього найважливіше діло, від цього залежало його життя. На ніщо інше він не звертав уваги, аби тільки заспокоїти нестерпний голод. Мама використала це, скоро вийшла й зачинила за собою двері.

Циган був нашим в'язнем.

— Завтра викличемо авто з товариства опіки над тваринами, — сказав Петро. — А тепер ходім подивитись, що він робить.

Ми з Петром підійшли до ґаражу, злегка причинили бічні двері й посвітили електричним ліхтариком. Циган лежав на шматку старого коца. Але, побачивши нас, схопився на ноги і загавкав не то сердито, не то злякано, але так галасливо, що ми чимскоріш грюкнули дверима й повтікали.

— Якщо б його відгодувати, він був би гарний пес, — сказала мама, ніби пробуваючи, що ми на це скажемо. — В нашій околиці не раз траплялися злодіяства і вломи, а від злодіїв пес — добра забезпека.

— Але він не любить нас обох! — відповів Петро. — Тому нехай собі його заберуть ті з „товариства"! Ми можемо дістати собі іншого пса.

Так ми полягали спати. Десь по півночі пробудило нас голосне гавкання Цигана. Попід хату задуло, мов би хтось утік. За хвилину з'явився галас на найближчій перехресті вулиць. Ми схопилися з ліжок. Прокинулись також наші сусіди, повиходили надвір, блиснули електричні ліхтарки. Виявилося, що злодії намагалися вломитись до нашого гаражу: може хотіли відмонтувати якусь частину авто, а може шукали доступу до нашої задньої веранди. Циган почув їх і підняв такий галас, що вони чимскоріш кинулися втікати. Вони жили таки в нашій околиці та мали на своїм сумлінні кілька невиявлених досі грабунків.

Аж тепер Циган допоміг.

Ми вже не віддали Цигана до „товариства". Залишили його в себе як сторожа і як приятеля. За кілька днів він перестав дивитися на нас, хлопців, з недовір'ям, примирливо махав хвостом, пізніше дозволив погладити себе по спині, а врешті — почесати щіткою та викупати. З гаражу ми взяли його до хати, і від того часу він почувався в нас, як удома.

Пояснення-словничок: **нужденний** — poor, miserable; **тинятися** — to ramble, to saunter; **завулок** — alley; **довір'я** — to trust, faith in; **товариство охорони над тваринами** — anticruelty society; **заманювати** — to lure; **притулок** — shelter; **жадібно** — greedily, avidly; **прочинити** — to open slightly; **галасливо** — noisily; **влом** — burglary; **перехрестя (вулиць)** — crossing; **примирливо** — in a conciliatory way.

КРОПИВА

Усі знають, що найкраще полотно походить із волокон льону і конопель. Здавна-давня управою цих рослин займалися переважно жінки.

Коли льон чи коноплі дозріли, жінки складали їх у снопи-горстки і везли до ріки мочити у воді. По 8-10 днях витягали горстки з води та розставляли на березі, щоб добре висохли на вітрі і сонці. Потім тіпали їх на дерев'яних терлицях-тіпалках, щоб відділити волокно від терміття-костриці. Бувало й так, що льону не мочать у воді, а простелюють на землі, щоб на нього спадала роса чи дощ.

Потім жінки чесали волокно на дротяних щітках. Таким чином вони одержували гарне м'яке прядиво, прядли його на кужелях, звиваючи на веретенах. Ткач робив з них на варстаті полотно. Тепер полотно виробляють фабрики.

Однак не всі знають, що є ще інша рослина, з якої можна також робити прядиво. Тією рослиною є кропива. Кропиви ніхто не сіє на полі. Вона росте, мов бур'ян, попри дороги, потічки — на всіх неужитках. Напевно не одне з нас доторкнулося кропиви рукою чи ногою, а за хвилину відчувало, як болить шкура, неначе спалена. Шкура довго не болить, але всі ми завжди обминаємо кропиву і з острахом на неї споглядаємо.

Приглядаючись до неї, ми помітили, що її листки обросли маленькими щетинками-волосинками, і коли хто їх доторкнеться, почує, як вони жалють його шкуру. Кожна щетинка має в листку маленький міхурець з соком. Як щетинка відломиться, то з міхурця випливає рідина. Це вона злегка викликає запалення шкіри.

Одного разу Мирон і Леся приїхали з міста до дядька Тимоша на ферму. На другий день вони пішли прогулятися уздовж потоку, що протікав недалеко від хати. Вони побачили, що берег потоку був густо вкритий бур'яном — так високо, що людина могла в ній сховатися. Поміж живокостом і лопухами та іншими рослинами, росла буйно кропива, та ще й така висока, що аж страшно було



на неї подивитись. Мирон побачив на листку якусь комашку, простягнув до неї руку, нехотя доторкнувся листка кропиви і за хвилину почув, як кропива жалила шкуру на його долоні.

Вернувшись додому, Мирон запитав дядька.

— Чому ви, дядьку, не скажете знищити оцю кропиву, що росте, мов ліс. Нема куди пройти до потоку, бо на кожному кроці кропива заступає тобі дорогу.

Дядько усміхнувся і відповів.

— Поперше, кропива не жалить того, хто знає, як з нею обходитися. Вона жалить лише того, хто доторкає зверху листка з маленькими волосками. А от, хто хватає рослину здолу, тому вона нічого злого не заподіє, бо під сподом листка ніяких волосків нема.

Подруге, як би не було, кропиву уважають за корисну рослину. Є народи, що їдять кропиву як

городовину або як салату. І для тварин кропива також корисна. Дозрілу кропиву, дрібно посічену, дуже любить їсти домашня птиця — кури, індики тощо. Попарену кип'ятком кропиву смачно їдять корови і від того дають більше доброякісного молока.

Є не раз такі глиняні чи каменисті ґрунти, що на них ніщо не хоче рости. Але киньте туди трохи кропив'яного насіння і ви побачите, яка буйна виросте тут кропива, так що можете косити її три рази на рік.

Деколи люди нарікають на тверде м'ясо. Дехто його варить з кропив'яним листям, тоді м'ясо стає м'яке і довше перешовується.

Коли кропива дозріє восени, можна її зібрати і робити з неї пряжу, так само як з коноплями. Уже літописець Нестор згадує про паруси, зроблені з кропиви. В Камчатці виробляють з кропиви тонкі нитки, щоб шити, а грубі — щоб снувати сіті на рибу. В Японії роблять з кропиви найміцніші мотузки і линви. В Голландії пряжу кропиви домішують до бавовняних тканин. В Україні робили з кропив'яних ниток мішки.

Насіння кропиви, а також висушене і розтерте листя, додане до їжі курей, помагає їм нести більше яєць. В Данії сушену і на порошок розтерту кропиву додають два рази на день до вівса, із того коні стають гладкі, товсті і дістають гарну шовкову шерсть.

Хто хоче мати гарні жовті крашанки на Великдень, хай варить їх у корені кропиви. А дехто каже, що свіжий вивар з кропиви помагає людям, що хорують на груди.

— І що ж ви скажете тепер про кропиву? — запитав дядько Мирона і Лесю.

— Ми довідалися багато такого, чого дотепер не знали, — відповіли діти. — Вже не будемо з такою погордою дивитись на кропиву, але доторкатись її не будемо навіть з-під споду, де вона не має отих жалючих волосків.

За С. К.

Пояснення-словничок: кропива — nettle; золотно — fibre; льон — flax; горстка конопель — sheaf of hemp; тіпати — scutching; терлиця (тіпалка) — scutching sword; терміття (костриця) — refuse from dressed flax or hemp; прядиво — hemp; кужіль (куделя) — tow; веретено — spindle; нежиток — неуправлений ґрунт; щетинка (волосинка) — bristle; рідина — liquid; бурян — weedle; ґрунт — soil; парус — sail; линва — rope; тканина — fabric, textile; вивар — boiling out.

К. ПЕРЕЛІСНА

ЩО ЧИТАТИ?

КАЛЕНДАР УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ НА 1982 РІК

Вже четвертий рік малята мають змогу втішатися „Календарем Української Дитини”. Перший такий календар появився в 1979 році, в якому цілий світ відзначував „РІК ДИТИНИ”. Кожнорічний „Календар” укладає й ілюструє Рома Чумака, а видає його „Гурток Прихильників Української Дитини” в Торонто, Канада.



Найновіший „Календар” на 1982 рік присвячений співредакторів „Веселки”, дитячому письменникові й поетові Романові Завадовичеві з нагоди 60-ліття його літературної творчості. Видавництво „Календаря” заохочує дітей писати листи-привіти ювілятові, читати його твори і змовити коротку молитву в його наміренні.

Матеріал в „Календарі” призначений для малят і школярів молодшого віку. Кожному місяцеві присвячений окремий листок. Крім назви місяця, дня, тижня й дати на кожній сторінці зазначені теж образково різні події, зв'язані з даним днем. Це події, які цікавлять дитину, нпр. Різдво, Новий Рік, День Незалежності й Державності України, розваги і приємності в різних порах року. Крім ілюстрацій на обох сторінках кожного листка поміщені коротенькі віршики, пісеньки, загадки, розваги, приповідки, сміховинки.

КРОПИВА

Як буваю молоденька,
З мене можна борщ варить,
А як трохи постарію —
То вже руки бережіть!

Не терплю, як хто присяде
Біля мене на траву, —
Джигуну так, аж підскочить
Й буде знати кропиву!

Джигунути — вжалити.

Обкладинка „Календаря” багатокопьорова. На ній зображена картина канадського маляра Василя Курилика „Мати навчає дитину”. На задній сторінці обкладинки „Календаря” поміщене повідомлення від упорядника, що в-во підготує ілюстрований „Молитовник Української Дитини” з нагоди недалекого відзначення 1000-ліття хрищення України. Впорядник заохочує теж дітей прислати власні малюнки і писання, щоб їх помістити в „Календарі” на 1983 р.

Ціна „Календаря” 4.00 дол. Замовляти:

Childrens Care Group
16 Rivercrest Rd.
Toronto, Ont. M6S 4H3
Canada



Дитячий ансамбль Музичного Садочка в 1970 р. з учителькою п-ні Галиною Мирошніченко. Стоять зліва: А. Кобаса, Д. Генза, А. Прятка, Л. Городинська, О. Генза, Л. Семушак, Дз. Кобаса, Б. Прятка. Сидять: Р. Титла, В. Яремчук.

**„ПОСЛУХАЙТЕ ДІТИ”...
ДРУГИЙ ВИПУСК ДОВГОГРАЙНОЇ ПЛАТІВКИ**

**ПОСЛУХАЙТЕ,
ДІТИ!**



Тому, що перший наклад вичерпаний, платівка появилася в 1981 р. другим випуском. Її можна набути теж у формі касети, що вийшла тепер першим виданням.

Платівку уклала письменниця Леся Храплива. Вона є й заповідачем програми, яку виконують спільно дорослі й діти. Мистецьке начитання деяких казок і віршів виконує поетка й письменниця Діма, дещо читає Леся Храплива, копісанку співає солістка Ізабелла Фоменко, музичний супровід веде піаністка Євгенія

Чапельська, але головними виконавцями є діти Музичного Садочка в Нью Йорку під керівництвом п-ні Галини Мирошніченко. Вони декламують, співають, виконують гри і забави, навіть вивели мініатюрну дитячу оперу композитора Миколи Фоменка „Листоноша“, декілька арій з дитячої опери Миколи Лисенка „Коза Дереза“, а також композиції Василя Барвінського й Івана Недільського. У платівці використано твори: І. Багряного, Н. Бурик, Діми, В. Дубини, Р. Завадовича, В. Островського, К. Перелісної, М. Петрова, М. Підгірянки, Л. Полтави, І. Савицької, Л. Храпливої, Г. Чорнобицької.

Програма платівки укладена так, що зображує день садочкових дітей. Діти встають, чепуряться, моляться, снідають, ідуть до садочка, відбувають свої заняття, вертаються додому, зустрічаються з батьками. Врешті після повного труду й вражень дня й вечірньої молитви укладає їх до сну колісанка „Ой, ходить сон коло вікон” у прекрасному виконанні Ізабелли Фоменко.

В. Б.

Платівку й касету можна набувати: в Нью Йорку - „АРКА”, „ЕКО”, Сурма”, „Молоде Життя”. Замовляти: “Molode Zytтя”, 304 E. 9th St., New York, N. Y. 10003.

Ціна платівки або касети 7.00 дол. і 1.00 за пересилку.

НЕ ПОЧУВАЄТЬСЯ ДОБРЕ...

— Чому не йдеш уже до школи? — питає мама Гриця. —

На годиннику доходить восьма!

— Не можу, мамо!

— А то чому?

— Не почуваюся добре.

— Де не почувашся добре?

— В школі! — відповідає Івась.

ЦЕ НЕ ПЕРЕШКОДА

Взимі Петрусь кличе Данка гратися надвір.

— Не можу, Петрусь! Кашляю, — відповідає Данко. Петрусь на те: — Можеш кашляти і надворі, це не буде перешкоджувати забаві.

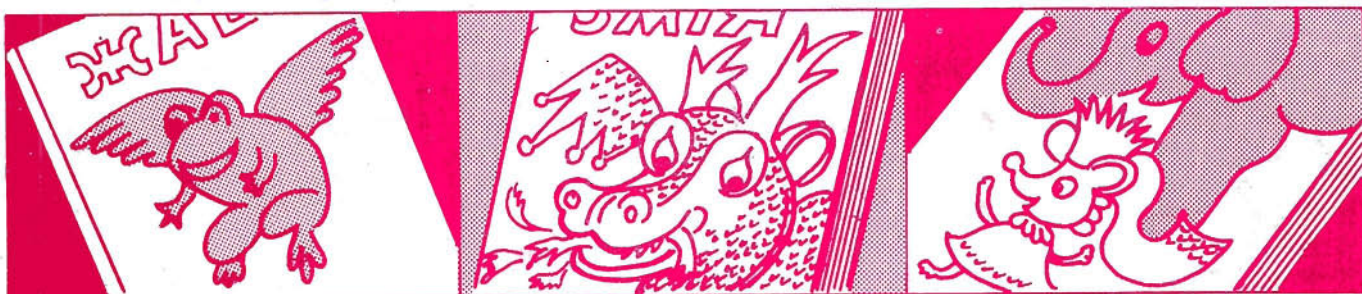
Гоца Дзала



Чубатенька сойка Варка
На весь світ була казкарка.

Все казки писала славні
І носила до друкарні.

Цього літа теж без діла
Ні хвилини не сиділа.



В першій казці описала,
Як то жабка крила мала.

В другій казці — змія-гада,
Що мав роги на півярда.

А у третій — слона Вишку,
Що узяв за жінку — мишку.



Друкарі-жуки, знай, жваві
Вмить книжки надрукували.

А ворона скрізь літала,
Звірам, птахам роздавала.

— Беріть, друзі, пильні будьте,
„Місяць книжки” — не забудьте!



Ввечері у Гоцім домі
Сидять друзі та знайомі.

Гоца й гном навперемінки
Їм читають три сторінки.

В селах діти, в лісі лиски
Знають всі про „Місяць книжки”.

Гад — земно-водна тварина, плазун. Тут: те саме, що змія; лиска — лисиця.